

11. 2. 2004

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Stabilizace justice (na programu vlády 11.2.2004)

Náprava stavu, který dokládá nedostatky ve fungování českého soudnictví, není záležitostí jednoduchých a přímočarých řešení, kterých lze dosáhnout ve velmi krátké době. Ve své podstatě se jedná o kombinaci vzájemného působení řady faktorů, které lze eliminovat jen vzájemnou aktivací více opatření, vycházejících z analýzy stávajícího stavu.

Cílovým řešením je dosažení pravidla, že v případě konfliktu stát zaručuje tomu, jehož práva byla dotčena, že

- a) řízení před soudem a jeho výsledné rozhodnutí bude v souladu se zákonem,
- b) rozhodnutí soudu bude předvídatelné, opírající se o přesvědčivý odkaz na zákonnou úpravu,
- c) spravedlnost bude nalezena a rovněž vykonána rychle.

Uvedené požadavky je třeba zachovávat v jejich vzájemné provázanosti a nelze jeden z nich preferovat na úkor ostatních. Jen takové rozhodnutí soudu, které přihlíží ke všem shora uvedeným hlediskům, může přispívat k obecnému povědomí o svrchovanosti práva a pocitu právní ochrany každé fyzické i právnické osoby.

Vytvoření stavu, kdy výkon soudnictví splňuje obecné požadavky právního státu, předpokládá provedení změn v řadě oblastí. Ministerstvo je toho názoru, že tyto změny v současné době nelze označovat jako „reformu soudnictví“, přinášející zcela nová řešení ve všech oblastech – ve struktuře soudů, v postavení soudců, v definici úlohy soudů, ve formulaci záruk nezávislosti soudů a soudců, a v úloze soudnictví v systému výkonu veřejné moci. Naopak, respektuje dosud provedené kroky a nehodlá je zpochybňovat. Cestu k dosažení požadovaného stavu vidí v provedení dílčích systémových a promyšlených kroků, které lze spíše charakterizovat nikoliv jako reformu, ale jako stabilizaci soudnictví, směřující k tomu, aby soudnictví splňovalo všeobecně přijímané požadavky na fungování soudní moci ve státě, který chce být označován za stát, v němž se uznává svrchované panství práva, rovné postavení všech před zákonem a který je reálně schopen v případě nutnosti efektivně zajistit nápravu protiprávního stavu.

Snahou ministerstva je prosadit právní úpravu, která by zásadním způsobem změnila systém práce u všech soudů, kdy soudce by se věnoval, až na nepatrné výjimky, rozhodovací činnosti ve smyslu Ústavy a ostatní úkony spojené s řízením v dané věci by vykonávali odborní justiční zaměstnanci (právníci v pracovním poměru, vyšší soudní úředníci, další odborní pracovníci soudů).

Soudce by při výkonu své funkce spolupracoval s úzkou stabilní skupinou těchto zaměstnanců, kteří by plnili úkoly buď samostatně (v souladu s vymezením své působnosti v zákoně), nebo na pokyn a pod vedením soudce.

V personální oblasti kladé ministerstvo důraz na již provedené změny v personálním vybavení soudů (doplnění stavu administrativního aparátu, posílení jeho odbornosti zejména o vyšší soudní úředníky). Dále pak chce pokračovat v dílčích přesunech úkonů administrativní povahy od soudců na administrativní aparát, i nadále klást důraz na výrazněji lepší vybavení soudů technikou, zejména počítačovou, a ve změnách v právní úpravě znamenající zjednodušení postupů při vyřizování věcí.

Na straně druhé musí dojít ke změnám ve struktuře soudní agendy v důsledku změny právních předpisů, k obsahové proměně velké části zejména netrestní agendy soudů projevující se v její větší složitosti a zvýšeným nárokům na

vyřizování, a k existenci zákonné povinnosti soudce se dále vzdělávat, a to zčásti i během pracovní doby.

Důraz je kladen také na efektivní výkon správy soudnictví.

Cílem ministerstva je dobudovat moderně vybavená pracoviště soudů, která poskytují všechny potřebné podmínky pro výkon soudnictví v oblasti materiálního vybavení soudů, fungujícího systému informačních technologií, a metody sběru a přenosu údajů, nutných pro zajištění chodu soudů a nakládání s nimi. Uvedené činnosti je třeba realizovat s minimálními požadavky na rozpočtové prostředky a aparát soudů, pověřený výkonem státní správy.

Stabilizaci justice a právního řádu také vyjadřují dvě velká právní díla, která Ministerstvo spravedlnosti připravuje, je to nový občanský zákoník a nový trestní zákon. Nově bude také upraven konkurz a vyrovnání a obchodní rejstřík.